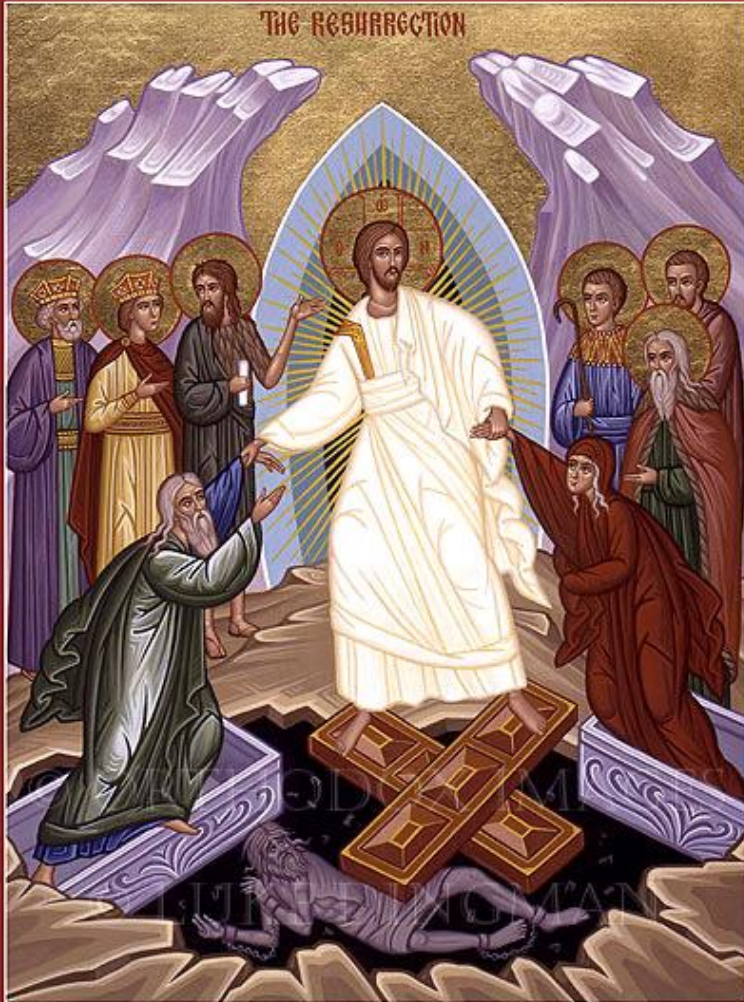

RÓZSÁK TEREI HÍRMONDÓ

Budapesti Görögkatolikus Parókia lapja

2022. HÚSVÉT

Jézus Urunk ezekkel a szavakkal vigasztalta Mártát, aki már negyednapja gyászolta a testvérét: „Feltámad a bátyád.” Márta hitt a feltámadásban, csak nem tudta, hogy mi az. „Tudom, hogy fel fog támadni – válaszolta – a feltámadáskor, az utolsó napon.” Hitte a feltámadást, de értelme valami távoli, beláthatatlan időbe helyezte. Így valamelyest könnyebb elfogadni a felfoghatatlant, befogadni a megérthetetlen. Mert egyrészt az ember szíve legmélyén tudja, hogy a sír nem lehet az élet utolsó pontja, mégis a halál olyan félelmetes hatalomnak tűnik, hogy azt legyőzni szemben áll az emberi tapasztalattal. Ezért könnyebb a feltámadást valami távoli időre tenni: ki tudja, mi az, hogyan lesz, mit hoz majd? Csakhogy Krisztus Mártának és Máriának már akkorap elhozta a feltámadást. Aznap kellett szembesülniük, hogy ez lehetséges. Mégpedig azért, mert ott volt Krisztus, aki azt mondta: Én vagyok a feltámadás és az élet. A feltámadás nem messze van, távoli jövőben, elérhetetlen messzeségben. A feltámadás ott van, ahol élet van. Ott, ahol Krisztus van. De még pontosabb azt mondani, hogy Krisztus maga a feltámadás. Ettől nem félni kell, nem húzódozni tőle. Nem kell tetszetősebbnek tűnő, könnyebben elfogadható elméleteket gyártani a lélekvándorlásról. Nem, erre nincs szükség. A feltámadás élő, közvetlen tapasztalatunk lehet, ha elhisszük Mesterünk szavát, hogy ő maga az. Egész életünkben, minden élethelyzetünkben Krisztust kell keresnünk. De ez e mostani napokban még erőteljesebbé válik. Nem a húsvéti örömet keressük, nem a megáldott étkeknek kell örvendezünk, még csak nem is szép, sodró erejű szertartásoknak, hanem magának Krisztusnak, a feltámadottnak. Ezért köszönünk másként ebben az időben. Mert még egymással való találkozásaink során is őt emlegetjük, őt idézzük. Föltámadt Krisztus! A híres orosz remete, Szárovi Szent Szerafim, mondják, nem csak a húsvéti időben köszönt így, hanem egész évben, mégpedig ezzel a kiegészítéssel: „Föltámadt Krisztus, boldogságom! Aki szüntelenül Krisztussal él, az a feltámadásban él. Annak számára „az élet Krisztus, a halál pedig nyereség.” Az ilyen ember nem talál fontosabbat, értékesebbet ebben a halálra szánt életben, mint az élő Krisztust, aki nem csak a jövődőnek, de ennek a világnak is egyetlen boldogság-forrása. Húsvétkor megérezzük, megsejtünk valamit ebből. Azért más a húsvéti öröm, mert ebből az örök boldogságból táplálkozik. Ezért semmihez sem fogható a pászka íze, mert a mennyország van belesütve. Persze, mindez a hittel válik valóra. Lehet, hogy egy hitetlen embernek is ízlik a pászkakalács, de hit nélkül vajmi keveset

fog föl mindebből. Hacsak nem át nem ragad rá a mi lelkesedésünk! Hacsak nem áttevődik órá is a mi természetfölötti örömünk! Hacsak át nem sugározza őt is a mi Krisztus iránti szeretetünk. Ez az igazi misszió! Az örömből fakadó hit továbbadása. Erre van ma legnagyobb szükség ebben a szomorú világban. Krisztusban szeretett testvéreim! Mondjuk ki bátran családtagjaink, iskola- és munkatársaink, de akár idegenek előtt is: Föltámadt Krisztus! Föltámadt a mi boldogságunk! Az a boldogság, amit a világ nem tud megadni, de nem is képes elvenni tőlünk, bármi történjék is velünk. Életünk legyen a válasz: sugározzék át tekintetünkön, legyen nyilvánvaló a viselkedésünkön, tudja meg rajtunk keresztül mindenki, hogy valóban feltámadt!

Kocsis Fülöp metropolita

Húsvéti köszöntés

Krisztus feltámadt! – Valóban feltámadt!

Valóban feltámadt, mert szerette az Istent, az Atyját, az Atya is szerette őt, és nem engedte, hogy a sírban maradjon, hanem fel-támasztotta, hogy vele együtt minket is feltámasszon.

Krisztus feltámadt! – Valóban feltámadt!

Valóban feltámadt, mert ő a szent erős, a halál legyőzője, az élet és az igazság, aki utat mutat nekünk az Atyához, aki eligazít életünk minden kérdésében, aki elvezet bennünket az örök életre. Ő adott keresztet és feltámadást, hogy megtanuljunk becsülni a szenvedést és tisztelni az örömet, és megértsük, hogy mindez együtt a Krisztus húsvétja és a mi ünnepünk.

Krisztus feltámadt! – Valóban feltámadt!

Valóban feltámadt, mert a Szentlélek által jött a világba, a Szent-lélek vezette őt útjain, a Lélek által adta magát áldozatul és kelt új életre, hogy megadja nekünk is a vigasztaló Szentlelket. A Lélek által vagyunk Isten gyermekei, benne testvéri szeretettel ünnepelhetjük ezt a szép pászkát, abban a reményben, hogy egyszer majd mindnyájan együtt leszünk a Szentháromság egy Isten örök húsvéti asztalánál.

Krisztus feltámadt! – Valóban feltámadt!

Dr. Keresztes Szilárd ny. megyéspüspök

Feltámadt Krisztus!

Mindannyian szeretettel gondolunk vissza egy-egy gyermekkori emlékre, azokra, amelyekben megtapasztalhattunk valami különlegeset, valami egyedit. Milyen sok szép emlék, élmény köt bennünket görögkatolikusságunkhoz is, vagy úgy is fogalmazhatnánk, hogy mennyire meghatározza görögkatolikusságunk emlékeink sokaságát. A lélekemelő nagyheti szertartások, a lelki készüllet utolsó perceinek izgalma, a nagytakarítás, nem csak otthonainkban, hanem lelkünkben is, a pászkás kosár összeállítása... Ezek mind azok az apró részletek, amelyekből összeáll az Egész, amelyeken keresztül elérkezünk a Húsvéthoz, a mi Urunk Feltámadásához!

Bár a zsidó Pászka valami egészen másról szól, azért egy közös vonás mégis felfedezhető a keresztény és zsidó Pászka ünnepében. A pászka szó átvonulást, kivonulást jelent. Szoros értelemben az Úr átvonulására értették az Egyiptomi rabságból való kivonulás előtti éjszakán. A későbbi zsidó kultúrkör ehhez hozzárendelte a rabságból való kivonulás mozzanatát. A zsidó nép Jahve vezetésével vonult ki az elnyomó uralom hatalma alól, hátat fordított a múltnak, a szabadság útjára lépett. Mi keresztények Húsvétkor Krisztus vezetésével vonulunk ki a sötétség birodalmából, a bűn rabságából, Krisztussal együtt támadunk fel az új életre. A Húsvét ünnepét ez a felfoghatatlan öröm hatja át, és ennek az örömnek, pontosabban a mi Urunknak készítettünk helyet szívünkben az elmúlt hetekben. Mi következik Húsvét után? Haladunk a Mennyei Haza felé vezető úton, a végső szabadság, az örök élet felé. De nem egyedül, hanem Istennel együtt haladunk. Hogy mindezek ellenére időnként elfogunk-e útközben esni, az nem is kérdés, ahogyan az sem, hogy Ő, ahogy a zsidó népet vándorlása során is megannyi csodával és szeretettel kísérte, Bennünket is ilyen gondos szeretettel kísér majd az Ígéret földjéig.

Kaskötő Miklós s.lelkész

A Pászkaszentelés hagyománya

A görögkatolikus hagyományvilágban a *prozfoza* és a hozzá kapcsolódó szokások mellett szoros kapcsolatot mutat a liturgián bemutatott áldozattal a húsvéti szentelt ételek közül a szentelt kalács, a *pászka*. Bár a szó a magyar köznyelvben latin eredetű, jelenléte feltehetően

a keleti egyház szóhasználatának eredménye. Elterjedése nagyjából egybeesik a keleti kereszténység magyarországi régióival, illetőleg a bizánci rítus kisugárzási területével (Bálint S. 1973: 295).

A húsvéti *pászka*hoz kapcsolódó népszokások és hiedelmek arra engednek következtetni, hogy a népi gondolkodás a *pászka*t a szentmiseáldozat kenyerével hozza összefüggésbe. Mind készítésének, mind megszegésének és elfogyasztásának mozzanataiban ott rejlik Krisztus testének szimbóluma; a húsvéti szentelt kalácsot a misekenyérrel a gyakorlatban nem egy esetben azonosítják. Szirénfalva görögkatolikus magyar lakossága például a szentelt *pászka*t a szentségi böjt ideje alatt is fogyaszthatónak tartotta (Bartha E. 1983: 112). Hajdúdorogon a *pászka* alapjául szolgáló lepény népi elnevezése *Krisztus teste*. Ezt egy négyágú tésztafonattal fogják körül, amely a *tövískoszorút* jelképezi. A keresztirányban a tészta fölé kerülő újabb két négyágú tésztafonat jelképezi a *keresztet*. Az egész pedig egy kétágú tésztafonattal szegik be, ez a *teljességtétel*. A tészta anyagából díszítés gyanánt rákerülő öt *rózs*a Krisztus öt szent sebe tiszteletének szól. A vallásos jelképek körét bővíti a szentelésre vitt 11 tojás a tanítványok emlékére, akik közül Júdás kimarad. Ugyanitt találkozunk a szentelt bor és Krisztus vére azonosításával is (Mezősi 1978: 31–32).

A *pászka* öt rózsát jelképező díszítményét Máriapócon is Krisztus sebei emlékének tulajdonítják. Ugyancsak az öt seb tiszteletére Velétén a gazda a *pászka* aljából még annak megszegése előtt öt darabot kivágott, s a család ezeket eltéve szentelményként tisztelte (Bálint S. 1973: 300). Nyírbátorban a görögkatolikusok a hazavitt *pászka*ból kereszt alakban négy darabot kivágtak. Ezeket a szarvasmarhának adták, a morzsákat pedig az aprójószág kapta. Az állatoknak csaknem mindenütt adnak a *pászka*ból. Az öt szent seb szimbolikája a *pászka* felvágására is áterjedt. Nyírgyulajon a *pászka* aljára késsel öt keresztet rajzolnak, mielőtt megszegik. A szélére négy kisebbet, a közepére egy nagyot, amely a többit átéri. Nem nehéz itt a *pászka* felső része díszítményeinek párhuzamára bukkanni (Bartha E. 1989).

Részlet: A Görögkatolikusok vallásos néphagyománya c. tanulmányból

Forrás: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/300.html>

Hogyan olvassuk a Bűn és bűnhődést nagyböjti kulcsban?

- Böjti táplálék, nem csak böjtre -

Ha a tavaly kétszáz éve született Fjodor Mihajlovics most figyel minket, valószínűleg épp arra gondol, hogy ma is ugyanolyan aktuális ez a regény, mint mikor létrejött. Talán közhely, hogy a társadalmunk elembertelenedik, a közös célok elérésének vágyát fokozatosan átveszi az egyéni központúság. Ez a jellegzetesség ugyanúgy emberi lényünk elválaszthatatlan része lenne, mint a jóra való törekvés? Az egyházatyák erről nem így vélekednek, de mielőtt választ találnánk a kérdésre, vegyük ezt a minden szempontból nehéz könyvet, hiszen a bűnbánati időszakban kivételesen nagy hangsúlyt kell fektetnünk a helyes és helytelen, a jó és a rossz árnyalataira.

A főszereplő neve magában hordozza a küzdelmet, hiszen a raszkol (раскол) szakadást jelent. Rogyion Raszkolnyikov a kor cári Oroszországának fővárosában élt. Mint legtöbbünket, ezt a jobb sorsa érdemes fiatalembert is messzire sodorta a világi lét saját hitétől, a tiszta gondolatoktól, erkölcsöstől. A főszereplő egyik álmában visszaemlékszik gyermekkorára, ahogy nagyanyja és kistestvére sírját megy látogatni édesapjával. A kis Rogya őszintén és tiszta szívvel imádkozik szeretteiért, a közeli zöldtetős templom képe az otthonosság és a biztonság érzését kelti benne.

Így van ez mindnyájunknál: a gyermekkori bizonyosságát felváltják a felnőttkor bizonyosságai. A jó és a rossz határai elmosódnak. A kis Rogyának még minden egyértelmű, pontosan elkülönül, a felnőtt Rogyion már kétségek között őrlődik. A világ kételyek, nehéz döntések áthatolhatatlan tömegeként dereng előtte. Jót akar cselekedni, hiszen egzisztenciális krízisbe került családján (idős özvegy anyján és nővérén) szeretne segíteni, kibillenteni az általa igazságtalannak ítélt világot a jelenlegi kerékvágásából, mindennek eléréséhez azonban a rossz utat választja. Elveszi előbb egy arra érdemtelennek talált zsarnokoskodó uzsorásasszony életét, majd, hogy nehogy lelepleződjön, az idős asszony hűgáét is. Egy apró utalás alátámasztja, hogy az uzsorásasszony húga várandós volt. Így tehát Raszkolnyikov bűnössége kétségbevonhatatlan, nemcsak egy zsarnokot öl meg, a „jó” ügy érdekében, de tette hamissága a másik (két) gyilkosság

beemelésével tovább hangsúlyozódik. Biztonsággal kijelenthetjük, hogy a többszörös gyilkosság megfestésével a szerző a tett súlyosságát, helytelenségét igyekezett alátámasztani, kihangsúlyozva, hogy minden élet ugyanolyan mértékben szent, tehát az embernek azt elvenni nincs joga.

Raszkolnyikov a regény vége felé belátja, hogy e rettenetes bűnökkel nem is másokat, hanem bizonyos értelemben, saját magát ölte meg. Ahogy a főhős estében is láthattuk, a szerzőtől nem idegenek a beszédes nevek, nyilván az sem véletlen, hogy pont Szófja-nak (Szonyának) hívják a lányt, akinek segítségével Raszkolnyikov visszatalál a helyes útra és feladja magát a rendőrségen, majd vállalja tettei következményét és munkaszolgálatra megy. A fiatal lány neve a görögre vezethető vissza (σοφία – bölcsesség). Raszkolnyikov belső monológjaiban folyton hamis önigazolásba kezd, ezek a tévképzetek azonban a fiatal lány gyertyafény-tekinteténél szertefoszlanak. Kovács Árpád Szonya arcának szögletességében és szobája gyertyafényes megvilágításában az ikon előtt égő láng képét véli felfedezni. (Ковач 1994) Kétségtelen, hogy Szonya körül, annak ellenére, hogy éjszaka az utcákat járja, valami földöntúli tisztaság, bölcsesség fénye dereng. Szonya felébreszti Raszkolnyikov bűntudatát. A bűnbánati időszak arra nevel minket, hogy elgondolkozzunk. Hányszor vétkeztünk mások ellen? Hányszor vettük magunkra ezen bűnök súlyát? Kisebb és nagyobb bűnökkel kövezzük utunkat napra nap. Mégis a Bölcsesség mindenhová elkísér minket.

A tettek következményének súlya, a jó és a rossz, a helyes és helytelen közötti döntés nehézsége és a bűnbánat fontossága a Dosztojevszkijnek nem csupán ebben a regényében kerül előtérbe, mégis miért ez az a történet, amin a nagyböjti időszak idején érdemes elgondolkozni. Nem elsősorban azért, mert a címében és lapjain oly sokszor olvasható a bűn (грех), vétek (вина), és a büntett (преступление) szavak, hanem azért, mert a regény leírható egy roppant egyszerű képlettel. A hat rész, amelyből a törzsszöveg áll egy hosszan és aprólékosan kibontott Nagypénteknek feleltethető meg, az Epilógusban pedig ott a feltámadás ígérete. Borisz Tyihomirov, irodalomkutató szerint Dosztojevszkij hőseinél a valóság és a kozmikus erők megértése személyes természetű, így személyes apokalipszisekről, személyes kárhozatról és személyes megváltásról

beszélhetünk. (Гихомиров 2005, 14–15) A Bűn és bűnhődés főhőse személyes Nagypéntekként éli meg bűnösségét, majd az epilógusban valósággal újjászületik. A szóban forgó regény hősei lépten-nyomon bibliai szereplőkké alakulnak át, evangéliumi jeleneteket játszanak újra. (Торор 2006)

Raszkolnyikov szobájára koporsóként tekint. Bérleményének tulajdonosa Praszkovja Zarnyicina keresztneve, akár csak Szónyáé, görög eredetű. A hősnő említésére már a regény első soraiban sor kerül. Ez a női név a *παρασκευη* görög szóra vezethető vissza, amely pénteket jelent. A kijevi kereszténység hajnalán – írja Vlagyimir Toporov – kezdett elterjedni Paraszkovja Pjatnyica tisztelete. (Тороров 2000) A filológus szerint a kultusz kereteiben összeolvadt ikóniumi Szent Paraszkeva szentéletének és a Nagypéntek megszemélyesülésének tisztelete. Az orosz kulturális emlékezetben tehát a Praszkovja név szoros kapcsolatban állt a Nagypéntek emlékezetével. Látható, hogy a regény elején mintegy témamegjelölésként szerepel egy a pénteket nevéen viselő szereplő, aki a főszereplő sírra vagy koporsóra emlékeztető lakhelyének tulajdonosa.

A Nagypéntek azonban nemcsak név szerint kap említést, hanem Krisztus szenvedéstörténetének bizonyos eseményei és szereplői is felmerülnek. A jó lator orosz elnevezésére is találhatunk utalást Raszkolnyikov egyik barátja, Razumihin családnevében (Благоразумный разбойник – Разумихин). A pontosság kedvéért meg kell említeni, hogy az egyezés csupán részleges, hiszen a *razum* szó, amely ma az értelem, elme megjelölésére szolgál, a régi egyetemi barát családnevének egyik felét teszi csak ki. Raszkolnyikov egyik lázálmában egy bizonyos Ilja Poroh (Илья «Порох», azaz puskaporos Illés) felügyelő és a főbérő (Praszkovja) együtt jelennek meg. Emlékezzünk Máté Evangéliumára: a Golgotán a Keresztet körülálló nép között kétszer is felhangzik Illés próféta neve. (Mt. 27, 47–50) A regény cselekményzárlatában ugyancsak Ilja Petrovics felügyelő tűnik fel. Raszkolnyikov az ő jelenlétében tesz beismerő vallomást. A cselekmény első soraiban tehát említést nyer a háziasszony (Nagypéntek), majd többszáz oldal múlva azzal ér véget, hogy Raszkolnyikov a felügyelőt hívja (Illés), majd beismeri halálos bűnét. Így lesz teljes az a keret, amely a megfeszítés napjának említésével kezdődik, majd a főszereplő személyes Golgotájával ér véget.

Raszkolnyikov bűnétől bűnhődése, Szibéria felé fordul, ahova Szonya (Bölcsesség) is elkíséri őt. A neves Dosztojevskij-kutató, Tatyjana Kaszatkina Nüsziai Szent Gergelyre hivatkozva megjegyzi Raszkolnyikov szibériai szenvedését illetően: a bűn nem természetünk elválaszthatatlan része, épp ellenkezőleg, a bűn a saját természetünkől való elfordulás. (Касаткина 1996, 238). A regény epilógusában arról olvashatunk, hogy a főhős miképp szenved végig a Nagyhetet, lázalmok között félholtan forgolódva, míg Húsvétvasárnap fényes napján egyszer csak magához tér, és tisztán kezdi látni az életét. Az epilógus húsvéti ünnepkörhöz való kapcsolatát számos kutató vizsgálta már, mindazonáltal nem kell irodalomtudósnak lenni ahhoz, hogy e fejezetet olvasva megérintsen bennünket az eltévelyedett fiatal főhős kálváriája, lelki feltámadása.

A Bűn és bűnhődést olvasva mindannyian elmélyülhetünk az önvizsgálatban, majd ujjaszülehetünk Raszkolnyikovval. A fenti példákkal azt kívántam bemutatni, miként lehet ezt a sokak által jól ismert regényt egy kicsit másképp olvasni az ünnepi készülődés idejében.

Bali-Farkas Péter

ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskola

Hálásan köszönjük azokat az adományokat, amelyeket egyházfenntartásra vagy perselypénzre személyesen vagy banki átutalással kapott közösségünk az elmúlt időszakban! Továbbra is szeretettel kérjük és fogadjuk az erre a célra nyújtott adományokat az alábbi elérhetőségen:

Budapesti Görögkatolikus Parókia

számlaszám: 11707024 – 20333546

Kérjük, hogy a közlemény rovatba tüntesse fel a nevét és címét!

Ünnepi szertartások

Húsvétvasárnap

7.30 Szent Liturgia és pászkaszentelés

9.00, 10.00 és 12.00 Szent Liturgia és pászkaszentelés

17.30 Szent Liturgia

18.30 Vecsernye

Húsvéthétfő

07.30 Szent Liturgia

8.15 utrenye

09.00.; 10.00; és 12.00 Szent Liturgia

17.30 Szent Liturgia majd vecsernye

Húsvétkedd

07.30 Szent Liturgia

9.10 utrenye

10.00 Szent Liturgia

17.30 Szent Liturgia majd vecsernye